

บทความวิจัย

อิมามอัชชาฟีอี๊ : การศึกษาที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดการพัฒนาศาสนาอิสลามเชิงฟิกฮ์

มิตร ดาราฉาย*, มะรอนิง สาลแลมิง**

*นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นผลของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการบัญญัติฮุกมต่าง ๆ ทางฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอี๊ ข้อมูลได้มาจากการศึกษาเอกสาร (Document Research) (เช่น ศึกษาจากจากตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอข้อค้นพบในรูปแบบการพรรณนาบรรยาย

จากการศึกษาพบว่า อัลอิมามอัชชาฟีอี๊ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากแนวคิดด้านฟิกฮ์จากหลากหลายแนวคิดด้วยกัน กล่าวคือ แนวคิดมักะห์) แนวคิดอิบนุอับบาส (แนวคิดมะดีนะฮ์) แนวคิดนักฮะดีษ (แนวคิดเยเมน) แนวคิดมุอาซ บินญะบัล (แนวคิดชาม) แนวคิดอัลอะชาฟีอี๊ (แนวคิดอียิปต์) แนวคิดอัลลัษ บินสะอัด (และแนวคิดอิรัก) แนวคิดเชิงเหตุผลนิยม (นอกจากนั้นผลวิจัยข้างต้นยังพบว่าอีกว่าอัลอิมามอัชชาฟีอี๊เป็นปราชญ์ที่หลักคิดเป็นของตนเอง เป็นปราชญ์ที่เปิดกว้างทางความคิด แลใช้เหตุผลตลอดจนกฎเกณฑ์ทางวิชาการในการพิจารณาฮุกมต่าง ๆ ท่านจะไม่เอาความรู้สึกส่วนตัวอันเนื่องจากบุญคุณและความสนิทสนม ความนิยมในเผ่าพันธุ์พรรคพวกหรือชาติตระกูลมาร่วมพิจารณาในการกำหนดบัญญัติฮุกมต่าง ๆ ทางฟิกฮ์ ฟิกฮ์ของท่านจึงเป็นฟิกฮ์ที่ผสมผสานจุดเด่นแนวคิดต่าง ๆ จนทำให้มัซฮับของท่านมีความโดดเด่นและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายตั้งแต่อติตจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: อัลอิมามอัชชาฟีอี๊, มัซฮับ

Article Research

*Imam Al-Shafi'i : The study and development that
influence his principles of Fiqh**

Mit Darachai*, Maraning Salaming**

*Doctor of Philosophy candidate, Prince of Songkla University

**Assistant Professor in Islamic Jurisprudence. the Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University

Abstract

This article is the qualitative research which aimed to study the school of thoughts that have great influence on Imam al shafi'i thought relevant to jurisprudent (fiqh) approaches. Main data of the study gained from the document study that came from the study of textbooks, researches, dissertations and other related document. Results of the study showed that there were six school of thoughts that influenced Imam al shafi 'i 's jurisprudent approaches, namely, Makah (Ibn Abbas), Madinah (Muhadithin), Yeman (Mu ath bin Jabal), Sham (Aw za'i), Egypt (al Laith bin Sa'ad), and Iraq (Ahl al Rai yi). The mentioned results also showed that Imam al shafi'i had his own approach opening widely for using opinions and reasons in determining hukum and ahkam. In giving jurisprudent decision he would not solely strict on his own thought, feeling, personal relationship and interest as well as tribalism. His Fiqh has been integrated with various thoughts that is outstanding and has been widely accepting and scattering nowadays.

Keywords: Imam Shafi'i and Mathhab

บทนำ

ในสมัยเราะสูลนั้นการปฏิบัติตามหลักกฎหมายอิสลามจะยึดตามอัลกุรอานและสุนนะฮ์เป็นหลัก ต่อมาหลังจากการเสียชีวิตของท่านเราะสูล เศาะฮาบะฮ์ได้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนต่าง ๆ ที่มีประเพณี จารีตและกฎหมายดั้งเดิม การวินิจฉัยที่ยึดตัวบทในการวินิจฉัยอย่างเดียวไม่สามารถที่จะทำได้ในทุกกรณี บางครั้งมีความจำเป็นที่จะต้องใช้หลักการวินิจฉัยเชิงปัญญา ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เป็นจริงของการวินิจฉัยสุกมต่าง ๆ ในสมัยนั้นจะปรากฏว่ากลุ่มชนที่ใช้หลักการวินิจฉัยสุกมโดยยึดตัวบทมีอิบนุอับบาส มาลิก บิน อนัส เป็นต้น ส่วนกลุ่มชนที่ใช้หลักการวินิจฉัยสุกมโดยใช้หลักการเชิงปัญญาหรือเหตุผลมีมุอาษ บิน ญะบัล และอะบูฮะนีฟะฮ์ เป็นต้น (Majdi laudin Hasan Saad,2015:35)

แนวคิดของครูบาอาจารย์เป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อการตัดสินใจของศิษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากครูผู้นั้นเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยคุณธรรมหรือมีสถานภาพดีทางสังคม แนวคิดของเขาก็จะยิ่งทรงอิทธิพลมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งในบางครั้งผู้เป็นศิษย์เกือบไม่มีความเป็นอิสระทางความคิดอันเนื่องจากถูกแนวคิดของครูบาอาจารย์มาชี้นำ (Abdul A-zem Mahmud Addeb,2009:87)

อัลอิมามอัชชาฟีอีเป็นศิษย์ที่มีครูบาอาจารย์จำนวนมากที่ เป็นผู้ประสาทความรู้และความนึกคิด คุณครูของท่านล้วนเป็นปูชนียาจารย์คนสำคัญแห่งยุค พวกเขาเหล่านั้นมอิทธิพลต่อแนวคิดในการตีความเชิงฟิกฮ์ของท่านเป็นอย่างมาก กระนั้นก็ตาม ท่านก็สามารถดำรงความเป็นตัวตนในทางมัซฮับได้ เพราะไม่ได้ติดยึดกับตัวบุคคลเป็นการเฉพาะ หากจะยึดติดเพียงหลักการและกฎเกณฑ์วิชาการเท่านั้น

ในประเทศไทยที่ชาวมุสลิมส่วนไทยยึดหลักการปฏิบัติตนทางฟิกฮ์ตามแนวทางมัซฮับอัลอิมามอัชชาฟีอี นั้นพบว่าชาวมุสลิมจำนวนไม่น้อยที่ไม่เคยรับรู้ถึงแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการตีความเชิงฟิกฮ์ของท่านอัลอิมามอัชชาฟีอี พวกเขาเหล่านั้นจึงไม่สามารถที่จะนำบทเรียนดังกล่าวมาแยกแยะว่า แนวคิดเช่นใดที่สามารถรับได้และแนวคิดใดที่ไม่สามารถนำมาอ้างอิงได้ ทำให้บ่อยครั้งที่การวินิจฉัยทางฟิกฮ์ในระดับท้องถิ่นถูกอิทธิพลจากแนวคิดนอกเหนือจากแนวคิดของอัลอิมามอัชชาฟีอีมาเป็นตัวตัดสิน เช่น พวกคณะนิยม ปอนะนะนิยม บาบอ(ครู)นิยม หรือมหาวิทยาลัยนิยม เป็นต้น ซึ่งแนวคิดเช่นนี้เป็นแนวคิดที่หมิ่นเหม่ต่อความถูกต้องในการปฏิบัติตนตามหลักศาสนบัญญัติที่เน้นให้อ้างอิงด้วยเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก ดังนั้น การวิจัยเพื่อให้เกิดความกระจ่างถึงแนวคิดต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตีความเชิงฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาวิชาฟิกฮ์ในสังคมของประเทศไทย บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อศึกษาแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดการพัฒนาการตีความเชิงฟิกฮ์ของท่านอัลอิมามอัชชาฟีอี

บทความนี้เป็นผลของการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการบัญญัติสุกมต่าง ๆ ทางฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอี ข้อมูลได้มาจากการศึกษาเอกสาร (Document

Research (เช่น ศึกษาจากจากตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอข้อค้นพบในรูปแบบการพรรณนาบรรยาย

ผลการวิจัย

พบว่าการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดการพัฒนาการตีความเชิงฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์มีหกแนวคิดด้วยกัน คือ

1. แนวคิดมักกะห์ (แนวคิดอิบนุอับบาส)

แนวคิดมักกะห์ เป็นแนวคิดที่ถูกถ่ายทอดโดยอับดุลลอฮ์ บินอับบาส เศาะหาบะฮ์ผู้ใกล้ชิดกับท่านเราะสูลุลลอฮ์ ท่านเคยได้รับการดูอาจากท่านนบีว่า “ โอ้ อัลลอฮ์ พระเจ้าข้าฯ โปรดทรงสอนฮิกมะฮ์แก่เขา และให้เขาได้เข้าใจลึกซึ้งในอัลกุรอานด้วยเถิด ” (อัลอิศรอบะฮ์ 4:143) อิบนุอับบาสเป็นผู้ชำนาญในศาสตร์ต่าง ๆ ของอัลกุรอาน ไม่ว่าจะเป็นความหมาย มูลเหตุแห่งการประทานอายัต เจตนารมณ์ของอายัต อายัตนาสิกและมันสุค และอื่น ๆ จนอับดุลลอฮ์ บินอุมร์ มักจะแนะนำผู้อื่นให้ไปสอบถามท่าน หากต้องการรู้ลึกถึงเรื่องของอัลกุรอาน โดยกล่าวว่า “ท่านจงไปหาและไปถาม อับดุลลอฮ์ บิน อับบาส เพราะเขาเป็นผู้ที่รู้ สิ่งที่อัลลอฮ์ทรงประทานให้กับนบีมุฮัมมัด มากกว่าคนอื่น ” อับดุลลอฮ์ บินอับบาสได้ใช้ชีวิตในนครมักกะห์ และได้ถ่ายทอดศาสตร์อันทรงคุณค่าแห่งคัมภีร์อัลกุรอานให้แก่สานุศิษย์และบุคคลทั่วไป ท่านได้เปิดทำการสอนเกี่ยวกับตัฟซีร ฮะดีษ ฟิกฮ์ และวรรณคดีอาหรับในมัสยิดอัลฮะรอหม มักกะฮ์ ศิษย์ผู้ที่ได้รับความรู้ จากอิบนุอับบาสหลายท่านได้กลายเป็นผู้นำทางด้านฟิกฮ์ ณ นครมักกะฮ์ เช่น อับมุฮัมมัด อะฏว็อ บินอบีเราะบะฮ์ อิบนุ ญะรีญญ์ได้ศึกษาจากปราชญ์ท่านนี้ และต่อมาได้ถ่ายทอดให้กับ อับเคาะลิด มุสลิม บินคอลิด อัซซินญี และมุฟตีของ มักกะฮ์ จากมุฟตีอับเคาะลิด ผู้นี้เองที่อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้เข้าศึกษาร่ำเรียน (Muhammad bin umr, 1986:251) อิมามอันนะวะวี เคยกล่าวไว้ว่า “อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้ศึกษาฟิกฮ์จากอัซซินญี อัซซินญีที่ศึกษาจากอิบนุญะรีญญ์ อิบนุญะรีญญ์ที่ศึกษาจากอับมุฮัมมัด อะฏว็อ บิน อบีเราะบะฮ์ อะฏว็อที่ศึกษาจากอิบนุอับบาส อิบนุอับบาสที่ศึกษาจากนบีมุฮัมมัด ” (อัลมัญญัฆ เล่ม 1 หน้า 1)

อัลอิมามอบูเซเราะฮ์ กล่าวว่า “ ความเหมือนระหว่างอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ กับอิบนุอับบาส คือ อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ มีความชัดเจนในการอธิบายเหมือน อิบนุอับบาส อัชชาฟีอีย์ให้ความสำคัญกับการศึกษากุรอาน และ ฟิกฮ์ เหมือนอิบนุบาส และอิมามอัชชาฟีอีย์ เข้าร่วมในการศึกษากุรอาน ฮะดีษ ฟิกฮ์ สายรายงาน บทกวี และภาษาอาหรับ เหมือนที่อิบนุอับบาสให้ความสำคัญในด้านนี้ ”

อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้รับประโยชน์จากศาสตร์นี้ ณ นครมักกะฮ์ ซึ่งศาสตร์นี้จะไม่มีที่อื่นและมะดีนะฮ์ ท่านจึงเข้าใจด้านศาสตร์ของกุรอานอย่างดี ทั้งความหมายแบบกว้าง ความหมายทั่วไป และความหมายเฉพาะ ซึ่งจากความรู้ความสามารถเหล่านี้ทำให้อับดุลเราะฮ์มาน บินมะฮ์ดี ขอให้อิมามอัชชาฟีอีย์เขียนตำราเล่มหนึ่งที่กล่าวถึงเงื่อนไขการอ้างอิงหลักฐาน ระดับขั้นตอนของความหมายทั่วไป ความหมายเฉพาะ อายัตนาสิก และอายัตมันสุค อัลอิมามอัชชาฟีอีย์จึงเขียนตำราชื่อ “ ัรริสาละฮ์ ” ขึ้นมา (Abu Zahrah :41 (

2.แนวคิดมะดีนะฮ์ (แนวคิดนักชะดีษ)

แนวคิดนักชะดีษที่ให้ความสำคัญกับตัวบทของอัลกุรอานและอัลชะดีษเป็นสำคัญ แนวคิดนี้จะใช้ตัวบทและคำพูดของเศาะฮาบะฮ์เป็นที่อ้างอิงในการตีความ และรังเกียจการตั้งคำถามในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น เดิมที แนวคิดนี้ได้รับการโอบอุ้มโดยเหล่าตาบียีน ต่อมาอัลอิมามมาลิก บิน อะนัสได้เข้ามาศึกษาและเผยแพร่ และอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ที่เป็นศิษย์คนสำคัญก็ได้รับแนวคิดนี้จากอิมามมาลิก บิน อะนัส (Tawaly Attasis:73)

อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ท่องจำตำราอัลมุวัฏฏะฮ์ของอัลอิมามมาลิก พร้อมร่ำเรียนกับท่าน ท่านกล่าวถึงอัลอิมามมาลิกว่า “ ในแผ่นดินนี้ไม่มีตำราด้านฟิกฮ์ และวิชาด้านศาสนาจะถูกต้องมากกว่าตำราของอิมามมาลิก) ” Al Baihaki ,1:103)

อัลอิมามอัชชาฟีอีย์มีความภูมิใจในตัวท่านอัลอิมามมาลิกเป็นอย่างมาก ดังที่อิบนุ อับดุลอะกะม ได้เล่าว่า “เมื่ออัชชาฟีอีย์ จะอ้างคำพูดของมาลิก ท่านจะกล่าวว่า “ นี่คือนักชะดีษของครูข้าพเจ้า คืออัลอิมามมาลิก ”

อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ได้ศึกษาทัศนะต่าง ๆ ของอัลอิมามมาลิกอย่างแตกฉาน จนจำความคิดเห็นต่างในบางเรื่อง และได้เขียนตำราเล่มหนึ่งเกี่ยวกับความเห็นต่าง ชื่อ “ อิกติลาฟ ” มาลิก อิบนุอับดุลอะกะม กล่าวว่า อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ยังคงกล่าวถึงทัศนะของมาลิก โดยไม่มีความขัดแย้ง นอกจากความคิดเห็นของสานุศิษย์ของมาลิก ที่บางครั้งก็ขัดแย้งกับความเห็นของอัชชาฟีอีย์ อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้รับความรู้ด้านชะดีษสายตรง จากอัลอิมามมาลิก จึงทำให้ท่านรู้ถึงการยึดตัวบทกุรอานและ ชะดีษของชาวมะดีนะฮ์ (Fakrur Razi:44)

อัลอิมามอัชชาฟีอีย์กล่าวว่า “ เมื่อผมพูดว่า กอละ อัศฮาบุนา หมายถึง คำพิตวาของ ชาวมะดีนะฮ์ และเมื่อผมพูดว่า บะอ์ดุนนาส หมายถึง คำพิตวาของชาวอิรัก) ” Adab Al-Shafi'i:196)

3. แนวคิดเยเมน (แนวคิดมูอาษะ บิน ญะบัล)

แนวคิดอิญญะฮ์หรือการใช้ดุลพินิจเพื่อตีความในกรณีที่ไม่มีความชัดเจนจากอัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์ ซึ่งถือเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์

ดังที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ได้ส่งมูอาษะ บินญะบัลให้ ไปยังเมืองเยเมนเพื่ออบรมสั่งสอนชาวเมืองที่นั่น ซึ่งก่อนจะส่งตัวไป ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ได้ถามมูอาษะว่า เมื่อมีคดีความเรื่องหนึ่งมาถึงท่าน ท่านจะอย่างไร มูอาษะ ตอบว่า ผมจะดำเนินการตัดสินด้วยกิตาบุลลอฮ์ เราะสูลุลลอฮ์ถามต่อว่า ถ้าไม่พบคำตอบในกิตาบุลลอฮ์ มูอาษะ ตอบว่า ผมก็จะตัดสินตามสุนนะฮ์ของท่าน ท่านเราะสูลุลลอฮ์จึงถามต่อไปว่า หากไม่พบในสุนนะฮ์ของฉัน มูอาษะตอบว่า ผมจะวินิจฉัยด้วยความคิดเห็นโดยไม่ออกนอกทาง ท่านเราะสูลุลลอฮ์ กล่าวว่า “ อัลฮัมดุลิลลาฮ์ ขอบคุณอัลลอฮ์ที่ได้ทรงให้ทูตของเราะสูลุลลอฮ์ มีแนวทางสอดคล้องกับสิ่งที่เราะสูลุลลอฮ์เห็นชอบ ” (Ibn Kathir,10:125)

มูอาษะ บิน ญะบัล ได้ก่อตั้งสำนักฟิกฮ์ในเยเมน ตามแนวทางที่เราะสูลุลลอฮ์ ได้รับรองและกำชับ ซึ่งปรากฏผลงานการอิญญะฮ์ และการตัดสินคดีความอย่างมากมาย สิ่งนี้เป็นความรู้ที่ถูกสืบทอดกันมาในเยเมน และบุคคลที่

ดำเนินตามแนวทางของมุอาซหฺ คือ มิฏรอฟ บิน มาซิน และฮิซาม บิน ยูनुส ท่านอิมามอัชชาฟีอีได้ศึกษาฟิกห์แนวนี้จากบุคคลทั้งสอง จึงทำให้ท่านสะสมความรู้พื้นฐานในการอิจญูติฮาดเป็นอย่างดี(Fakrur Al Razi:3)

4. แนวคิดขาม (แนวคิดอัลเอาซาอี)

แนวคิดขาม หรือ แนวคิดที่ยึดตัวบทอัลกุรอานและสุนนะฮ์เท่านั้น เป็นแนวคิดที่เผยแพร่โดยอัลอิมามอัลเอาซาอี แห่งเมืองขาม (ซีเรีย)

อัลอิมามอัลเอาซาอี เป็น ปราชญ์ทางวิชาฟิกห์และเป็นอิมามแห่งเมืองขามที่ได้รับคำชมเชยจากอัลอิมามมาลิก บิน อะนัศว่า “ เป็นอิมามที่สมควรคู่เป็นตัวอย่าง ”สุฟยาน บิน อุยัยนะฮ์ กล่าวว่า “ อัลเอาซาอี คือสุดยอดปรมาจารย์แห่งยุคสมัยของเขา ”อิบนุ กะษีร์ กล่าวว่า “ ชาวมุสลิมต่างได้เห็นพ้องในความยุติธรรมและความเป็นปุนนียาจารย์ของอัลอิมามอัลเอาซาอี”Ibn Kathir,10:150 (แนวทางของอัลอิมามอัลเอาซาอีในเรื่องการอิจญูติฮาด ท่านจะยึดตัวบทจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์โดยไม่นำความคิดเห็นของบุคคลมาร่วมพิจารณา ท่านเห็นว่า เมื่อมีชะดีษจากเราะสูลุลลอฮ์มาถึงแล้ว ก็พึงระวังการที่จะยกคำพูดของคนอื่นมาประกบ เพราะเราะสูลุลลอฮ์คือผู้เผยแพร่จากอัลลอฮ์ ด้วยเหตุนี้ แนวทางของท่านจึงถูกนับเป็นแนวทางของนักชะดีษ ซึ่งท่านได้เผยแพร่แนวคิดผ่านตำราหลายเล่ม เช่น กิตาบุสสุนัน กิตาบอัลมะซาอิลฟิฟิกห์ และตำราต้นฉบับ) Manuscript (ที่เขียนด้วยมือเกี่ยวกับฟิกห์อัลเอาซาอีที่ถูกเก็บรักษาไว้ในหอสมุดมหาวิทยาลัยอัลกอรีวิน เมืองฟาส ประเทศโมร็อกโก)Ibn Hajar 68)

อัลอิมามอัชชาฟีอี ได้รับแนวคิดขามของอัลเอาซาอีผ่านอัมร์ บิน อปีสะละมะฮ์ ผู้เป็นเพื่อนของอัลอิมามอัลเอาซาอี ขณะที่ท่านกอยู่ที่เมืองเยเมน แต่ท่านก็ไม่ได้เห็นพ้องกับอัลเอาซาอีในทุกเรื่อง โดยในหนังสืออัลอุม ท่านได้เขียนบางเรื่องที่ท่านมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน กระนั้นก็ตาม อัลอิมามอัชชาฟีอีก็จะปกป้องหากมีการกล่าวหาอัลอิมามเอาซาอี มัซฮับอัลอิมามเอาซาอีได้รู้เรื่องในแคว้นขามจนถึงยุคกอฎี อูบรู ชัรอะฮ์อัดดีมชีกีย ซึ่งกอฎีท่านนี้ได้นำมัซฮับอัชชาฟีอีมาเผยแพร่แทนที่ ทำให้มัซฮับอัชชาฟีอีเป็นที่ยอมรับจนถึงปัจจุบัน) Athar Al Madhhab Al Shafi'i:468

5. แนวคิดอียิปต์ (แนวคิดอัลลัษ บินสะอัด)

อิบนุ กะษีร์ กล่าวว่า อัลลัษ บิน สะอัด เป็นสุดยอดนักปราชญ์แห่งอียิปต์โดยไม่มีคู่เปรียบเทียบ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านฟิกห์ ชะดีษ และภาษาอาหรับ อัลลัษได้เดินทางสู่อิญาซและอิรัก ท่านเคยศึกษากับอิบนุ ซิฮาบ อัชชะอรี และได้พบรอบีอะฮ์ อีรเราะฮ์ยิ ครูของอัลอิมามมาลิก แนวทางด้านฟิกห์ของอัลลัษ จะยึด กุรอาน สุนนะฮ์ พร้อมให้น้ำหนักสายรายงานต่าง ๆ โดยยึดความถูกต้อง ความมีคุณธรรม และความซื่อสัตย์ของผู้รายงาน และอนุโลมให้ใช้การรายงานด้วยความหมายได้หากมีเงื่อนไขครบ(Ibn Kathir,10:179)

อัลอิมามอัชชาฟีอี มีความรู้สึก เสียใจมากที่ไม่มีโอกาสได้พบกับอิมามอัลลัษ ดังที่ยูनुส บิน अबดุลละฮ์ ได้กล่าวว่า ผมได้ยินอัลอิมามอัชชาฟีอี กล่าวว่า ไม่มีการพลาดโอกาสใดที่สร้างความเจ็บปวดให้ข้าพเจ้ามากกว่าการไม่มีโอกาสได้พบกับอัลลัษและอิบนุอับิชีบ อัลอิมามอัชชาฟีอี ได้พบกับยะฮยา บิน ฮัสสาน ผู้ถือแนวทางของอัลลัษในเยเมน และได้ศึกษาฟิกห์ของอัลลัษจากเขา อัลอิมามอัชชาฟีอีเรียนรู้ฟิกห์ของอัลลัษ และมีความประทับใจมากกว่า

ฟิกฮ์อัลอิมามมาลิก โดยกล่าวว่า อัลลัษษ บินสะอัด มีความรู้ด้านฟิกฮ์มากกว่าอัลอิมามมาลิกแต่ฟิกฮ์ของอัลลัษษกลับไม่แพร่หลาย เพราะผู้ถือแนวทางของเขาไม่ดำเนินการสานต่อ "ทัศนะของอัลลัษษ บินสะอัด มีปรากฏในตำราฟิกฮ์ต่าง ๆ อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ได้ศึกษาแนวทางฟิกฮ์ของอัลลัษษที่มีความต่างจากอัลอิมามมาลิก จึงเป็นการเรียนรู้ที่ส่งผลในการกำเนิดแนวคิดของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ในเวลาต่อมา(Ibn Al qayim,2:263)

6. แนวคิดอิรัก (แนวคิดเชิงเหตุผลนิยม)

การใช้เหตุผลเป็นฐานหลักของการตีความเป็นแนวคิดที่นิยมและเฟื่องฟูในอิรัก แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากเหล่าศอฮาบะฮ์ที่ได้เดินทางเข้าสู่อิรัก ซึ่งศอฮาบะฮ์ที่มีความเป็นผู้นำในด้านนี้ที่โดดเด่นมากที่สุดคืออาลี บินอับฏอลิบ และอับดุลลอฮ์ บินมัสอูด ต่อมาความรู้ในแนวทางของท่านทั้งสองได้ถูกถ่ายทอดสู่ชนรุ่นหลัง จนมาถึงยุคผู้นำด้านฟิกฮ์แห่งอิรัก นั่นคือ อิบะนีฟะฮ์ อันนุมาน)Abdul Karem Zedan:113

ลักษณะที่โดดเด่นของแนวคิดเชิงเหตุผลนิยมนี้คือการยึดหลักการกียาสหรือการเทียบเคียงเพื่อหาผลสรุปจากหลักฐานของตัวบท การใช้ปัญญาเพื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหา การตั้งข้อสงสัยปัญหาแบบสมมุติโดยที่มันยังไม่เกิดขึ้นจริง และการให้ความเข้มงวดกับการวางเงื่อนไขเพื่อพิจารณาชะเคาะอียะฮ์ Ibn Hajar:73

อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ได้พบกับมุฮัมมัด บิน อัลฮะสัน อัชชัยบานีย์ ผู้ยึดแนวทางของอิบะนีฟะฮ์ที่อิรัก ท่านได้เรียนรู้ตำราฟิกฮ์ของชาวอิรักและซึมซับแนวคิดนี้จากเขา อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ กล่าวชื่นชมอัชชัยบานีย์ว่า "มุฮัมมัด บิน อัลฮะสัน มีความยิ่งใหญ่และมีเกียรติสำหรับผมเสมอ) "Ibn Hajar:131 (พร้อมกันนั้น ท่านก็กล่าวชมเชยและสรรเสริญแนวคิดของชาวอิรักว่า " ผู้คนในอิรักเป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาฟิกฮ์ และไม่มีบุคคลใดที่ยึดแนวทางเชิงเหตุผลนิยมนอกจากว่าบุคคลนั้นต้องอยู่ในอิรัก "อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้ศึกษาฟิกฮ์ของชาวอิรักจนแตกฉานและได้เกิดการเห็นต่างกับความเห็นของพวกเขาและท่านได้ประพันธ์ตำราเล่มหนึ่งชื่อ " อัลติลาฟุรอกอิกกี ยีน ฟิรรอดดิ อะลา มุฮัมมัด บินอัลฮะสัน อัชชัยบานีย์ " เพื่อหักล้างบางหลักการของอัชชัยบานีย์ อัลอิมามอัชชาฟีอีย์จะศึกษามัซฮับทั้งหมดที่มีอยู่ในยุคของท่าน ไม่เว้นแม้กระทั่งทัศนะของชีอะฮ์และมุตะชีลอะฮ์ โดยจะศึกษาในเชิงลึกเพื่อให้เกิดการรู้อรรถ ไม่ใช่การศึกษาแบบผิวเผินหรือตามอย่างไม่เข้าใจในหลักวิชาการ ซึ่งจากการศึกษาและเรียนรู้ ทัศนะ แนวคิด และมัซฮับที่แตกต่าง ทำให้อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้พบข้อแตกต่างของความแตกต่างจนทำให้ท่านสามารถกำหนดแนวทางการตีความในรูปแบบเฉพาะของท่านเอง ดังที่อิบนุกะษีรได้กล่าวถึงแนวคิดที่เป็นตัวตนของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ว่า อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ได้กล่าวว่า " บุคคลใดต้องการรู้เรื่องฟิกฮ์ เขาต้องศึกษากับกลุ่มชนของอิบะนีฟะฮ์ บุคคลใดต้องการรู้เรื่องชะเคาะอียะ เขาต้องศึกษากับกลุ่มชนของมาลิก) "Ibn kadhira,9:253)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการตีความเชิงฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์มี 6 แนวคิด คือ แนวคิดมักะหฺ) แนวคิดอิบนุอับบาส (แนวคิดมะดีนะฮ์) แนวคิดนักชะเคาะอียะ(แนวคิดเยเมน) แนวคิดมุอาซ บิน ญะบัล(แนวคิดขาม แนวคิดอัลเอาชาอีย (แนวคิดอียิปต์) แนวคิดอัลลัษษ บินสะอัด(และแนวคิดอิรัก) แนวคิดเชิงเหตุผลนิยม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้หลอมความเป็นตัวตนในทางมัซฮับในกับอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ โดยสามารถพบเจอแนวคิดต่างๆ ข้างต้นในตำราและงานเขียนของท่าน เช่น ตำรา อรรถาธิบาย อัลฮุญญะฮฺ และอัลอุมม์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- Abdul Ghaniy al-Daqr.2014.**Muhammad bin Idris al-Shfiy**.Dar al-Qalam.Damizq.
- Abdul Ghaniy al-Daqr.1987. **al-Imam al-Shfiy Faqiyh al-Sunnah** .Dar al-Qalam.Damizq.
- al-Baihakiy Ahmad bin al-Husain.n.d. **Manaqif al-Imam Shafiáy**.Dar al-Trath.al-Qahirah.
- Fakhr al-Din al-Razy Muhammad bin **Ā**umr .2008.**Manaqif al-Imam Shafiáy Wahuwa al-Kitab al-Musamma)I,shad al-alibin ila al-Minhayunqawim**.(Dar al-Slam al-Hadithah.
- Fakhr al-Din al-Razy Muhammad bin **Ā**umr .2008.**I,shad al-alibin ila al-Minhayunqawim**.Dar al-Slam al-Hadithah.
- Ibn al-Athír al-Mubarak bin Muhammad.1990. **Manaqif al-Imam Shafiáy**.Dar al-Qablah.Jidah
- Ibn Hajar al-Asqallaniy .1992.**al-I’abah fi Tamyi al-ahabah**.Dar al-Kutub al-**Ā**lmiyah .Bairut.
- Ibn hajar al-‘Asqallaniy.1406. **Tawaly al-Ta’asiys bi ma’aly Muhammad bin Idris**.Dar al-Kitab al-‘Alamiyah
- Majdi ‘Isudin Hasan Saad,2015. **Majanlah al-shafi’iy**.maskas buhus al-mahab al-shafi’iy.Bunai.
- Muhammad Ibrahim al-Hufnawiy.2011.**Mutalaat al-Fuqahaá wa al-Uulyin**.Dar al-Slam Qahirah.